

та розвитку колективних та індивідуальних господарств. Це може бути двоступенева вибірка, організована таким чином: в кожній області у випадковому порядку відбирається один район, а далі в цьому районі випадковим чином відбирають певну кількість селянських спілок, фермерських господарств, індивідуальних господарств. Це дало б можливість з мінімальними витратами збирати об'єктивну інформацію про розвиток сільського господарства. Програму тако-го спостереження могло б розробити Міністерство статистики з залученням відповідних кафедр економічних та сільськогосподарських вузів.

Дзюблюк О.В., кандидат економічних наук.

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА І ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО РИНКУ.

Особливості перехідного періоду, у процесі якого відбувається формування ринкових відносин в Україні, виявляють необхідність визначення конкретних напрямів стабілізації грошово-кредитної сфери, що можуть стати основою виходу з кризи та досягнення стійких темпів економічного росту. Тому ключова роль у системі заходів, спрямованих на реформування економіки, належить банківським установам, що є найважливішими інфраструктурними ланками, які забезпечують безперервність основних господарських процесів: проведення розрахунків та рух кредитних ресурсів між різними суб'єктами ринку.

Оптимізація діяльності банків стосовно до стратегічних завдань економічної реформи повинна забезпечуватись шляхом реалізації пріоритетних напрямів кредитної політики з урахуванням тієї важливої ролі, яку відіграє банківський кредит в економічному житті суспільства. Зрозуміло, що в умовах галопуючої інфляції, розбалансованості державних фінансів, загальної стагнації виробництва комерційні банки не в стані самостійно активізувати інвестиційні процеси лише за допомогою наявних у них кредитних важелів. Потрібен комплексний всесторонній підхід до кредитного регулювання економіки, що забезпечується шляхом впливу Національного банку на комерційні банки на макrorівні, а на мікрорівні — через безпосередню взаємодію комерційних банків із суб'єктами підприємницької діяльності.

Кредитна політика Національного банку повинна служити активним засобом структурної перебудови економіки та сприяти розвитку інвестиційних процесів. Вихідним моментом на цьому шляху є досягнення повної фінансової стабілізації, яка передбачає зведення річних темпів інфляції до рівня кількох процентів, мінімізацію бюджетного дефіциту і встановлення позитивних процентних ставок за банківськими позиками.

Проблеми боротьби з інфляцією і підтримання стабільності національної валюти висуваються на перший план у зв'язку з необхідністю формування адекватної ціни на кредитні ресурси. Облікова ставка Національного банку у 110% річних об'єктивно не може сприяти розвитку довгострокового кредитування як основи для економічного підйому.

У той же час в нормальних ринкових умовах процентні ставки не повинні відставати від темпів інфляції, оскільки це призводить до підриву рентабельності банківських установ і дестабілізації грошово-кредитної системи країни. Ліквідація інфляційного тиску на економіку з використанням засобів жорстких грошово-кредитних рестрикцій у порівняно короткі строки може дозволити перейти до більш ліберальної кредитної політики, що створює умови для зростання виробництва.

В умовах підтримання відносно стабільності цінних пропорцій кредитна політика Національного банку як інструмент досягнення структурних зрушень в економіці повинна забезпечувати раціональне вкладення кредитних ресурсів у розвиток виробництва із спрямуванням їх у першу чергу на задоволення потреб пріоритетних галузей господарства.

Реалізація вказаних завдань може бути забезпечена шляхом оптимального взаємоузгодженого використання Національним банком певного набору інструментів грошово-кредитного регулювання. При цьому доцільно було б застосовувати диференційований підхід у виборі методів впливу на діяльність комерційних банків залежно від адекватності їх кредитної політики загальнодержавним пріоритетам. Серед таких методів до найбільш ефективних слід віднести наступні:

— зміну рівня облікової ставки, що визначає доступність кредитних ресурсів Національного банку для комерційних банків.

На сьогодні поступове зниження цієї ставки із 110% до 10-30% одночасно із зниженням темпів інфляції є необхідною умовою подолання економічного спаду;

— регулювання норм обов'язкових резервів, які в сучасних умовах складають 15% для всіх видів ресурсів. Таке регулювання повинно здійснюватись з урахуванням величини і напрямів активних вкладень комерційного банку, що дає можливість ефективно впливати на його кредитну політику;

— операції з державними цінними паперами, що дають можливість регулювати ресурсну базу комерційних банків, — у нашій країні перебувають на початкових етапах розвитку. У перспективі за умови 100%-го покриття дефіциту держбюджету облігаційними позиками слід очікувати активізації відповідних операцій Національного банку;

— встановлення обов'язкових нормативів ліквідності балансу та мінімального розміру статутного фонду комерційних банків. Останній показник є особливо важливим для вітчизняних умов фінансового ринку. Сучасна політика Національного банку, спрямована на збільшення статутних фондів комерційних банків, визначає тенденції до їх злиття та укрупнення. У той же час було б доцільно диференціювати даний норматив залежно від ефективності кредитних вкладень банків.

Національний банк за допомогою системи економічних пільг і санкцій, диференціації зазначених методів регулювання повинен заохочувати комерційні банки спрямовувати кредити у розвиток перспективних і конкурентноспроможних галузей економіки. Результатом комбінування інструментів кредитної політики повинно стати успішне поєднання різних механізмів впливу на позичкові операції комерційних банків, що визначає досягнення загального стабілізаційного ефекту на макрорівні.

У мікроекономічному аспекті реалізація кредитної політики ґрунтується на цілях і завданнях кожного комерційного банку відповідно до потреб тих сегментів ринку, які він обслуговує, при дотриманні належного рівня ліквідності і прибутковості своєї діяльності.

В умовах формування ринкових відносин в основі банківської кредитної політики на мікрорівні повинні лежати загальноприйняті у розвинутих країнах принципи фінансового менеджменту, які визначають основи управління кредитними вкладеннями банку в розрізі окремих позичальників та за сукупним кредитним портфелем. Актуальною проблемою, що постає при цьому перед банками, є відсутність стандартних методик регулювання кредитного ризику шляхом розрахунку кредитоспроможності конкретного позичальника та аналізу ефективності кредитних вкладень банку в цілому. Шляхи вирішення даного питання полягають у розробці належного нормативно-правового забезпечення кредитно-фінансової і господарської діяльності суб'єктів кредитних відносин.

У цілому реалізація розглянутих заходів сприятиме направленню кредитної політики банків на виконання програми структурних перетворень економіки України та скорішому виходу з кризової ситуації.

**Тиркало В.Б., викладач
кафедри економіки і управління
в будівельному комплексі.**

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ.

Сьогодні утворилася і розвивається мережа фінансових структур різних форм власності, які працюють на фондовому ринку України. Робота цих організацій заключається у здійсненні посередницьких операцій по розміщенню у виробничу сферу і сферу послуг потоку інвестицій як юридичних так і фізичних осіб. Цей процес дещо прискорився з виходом Указів Президента України «Про міри по введенню в готівковий обіг іменних приватизаційних майнових сертифікатів» та «Про міри по прискоренню процесу малої приватизації в Україні».

Інвестори-громадяни, вклавши власні кошти в цінні папери фінансових посередників чи обмінявши через ФП приватизаційні майнові сертифікати на пакети акцій відкритих акціонерних товариств розраховують, що останні професійно їх розмістять у вітчизняну економіку. Спеціалісти фондів, концернів, трастових компаній з ентузіазмом проводять маркетингові роботи на первинному та вторинному ринку цінних паперів, прораховують економічні перспективи виробничої сфери, виборюють на аукціонах право розміщення довірених їм коштів у висококорентабельні галузі. Проробивши значну інтелектуальну та організаційну роботу, фінансові посередники виконали частину своїх зобов'язань перед клієнтами. Що ж далі?

Інвестори-громадяни на законних підставах очікують на доходи і починають турбувати тих, кому довірили свої кошти. Звідки ж до них надійдуть прибутки у вигляді дивідендів?

Вони виплачуються фінансовими посередниками тоді, коли останні їх одержать безпосередньо від об'єктів інвестування. Отже, все зводиться до конкретних заводів, фабрик, підприємств та організацій і спеціалістів, які їх очолюють і формують бізнес-плани розвитку виробничих структур.

На державному рівні вкрай необхідна програма з навчання керівників підприємств і спеціалістів. Адже багато з них не знають, як задіяти інвестиції далі, як працювати в нових умовах і т.д. Потрібні знання сучасного менеджменту. І якщо керівники і спеціалісти виробничої сфери ними не оволодіють, то це суттєво вплине на розвиток і становище фондового ринку України та укріплення довір'я інвесторів до фінансових посередників та їх структур.

Якщо в 1993-1994 рр. фінансові посередники ще могли виплачувати дивіденди своїм клієнтам за рахунок розміщення їх коштів на банківських депозитах, то з 1995 р. це майже неможливо. Адже облікова ставка Національного банку України з 240% річних у січні знизилась до 140% річних у травні 1995 р. та до 40% — у липні 1995 р. Це змушує фінансових посередників вчасно і ефективно розміщувати виручені за цінні папери кошти безпосередньо у виробництві і у сфері послуг, щоб забезпечити виплату дивідендів клієнтам. Тому у ланцюжку обігу грошей інвесторів особливу увагу потрібно звернути на об'єкт інвестування, його готовність прийняти і ефективно задіяти кошти. Позитивний результат приводить до збільшення робочих